

Nr 263

Av fru **Sjöström-Bengtsson m. fl.**, om inrättande av ett statens socialpedagogiska seminarium.

Sedan lång tid tillbaka råder en betydande brist på specialutbildade lärare för folkskolans hjälpklasser liksom för särskolorna. Detta förhållande har i olika sammanhang påtalats av folkskolinspektörer, skolledare, skolstyrelser och lärarsammanslutningar.

År 1946 tillsatte Kungl. Maj:t en utredning — 1946 års hjälp- och särklasslärarutredning — vilken avlämnade sitt betänkande år 1947 »angående utbildning av lärare för utvecklingshämmande och svårfostrade barn», vilket betänkande utmynnade i ett förslag om inrättande av ett statens speciallärarinstitut. Skolöverstyrelsen har sedermera gång efter annan — senast budgetåret 1953/54 — föreslagit, att medel skulle ställas till förfogande för inrättande av ett socialpedagogiskt seminarium i huvudsaklig överensstämmelse med ovan nämnda kommittés förslag. I år har skolöverstyrelsen återkommit med en hemställan om att ett socialpedagogiskt seminarium inrättas fr. o. m. budgetåret 1956/57. Förslaget har icke medtagits i årets statsverksproposition.

I sin motivering för inrättandet av ett socialpedagogiskt seminarium erinrar skolöverstyrelsen om att ett flertal statliga kommittéer, utöver den ovan nämnda, vilka haft att utreda frågor inom psykologiska och pedagogiska verksamhetsområden — bl. a. ungdomsvårdskommittén och skolkommissionen — betonat vikten av att åtgärder vidtages så att de barn och ungdomar, som av olika anledningar uppvisa inlärnings- och anpassningssvårigheter, erhåller en för dem väl avpassad undervisning och behandling. Därvid har framhållits som synnerligen angeläget, att de pedagoger, som är verksamma i folkskolans specialklasser, i särskolor, inom abnormundervisningen och inom den psykiska barn- och ungdomsvården, har god utbildning. Därigenom skulle två viktiga krav tillgodoses: en säkrare psykologisk-pedagogisk bedömning av ett barns behov av viss specialundervisning samt en efter barnets förutsättningar bättre tillrättalagd undervisning och behandling.

Den utbildning som för närvarande står de lärare till buds, som vill ägna sig åt undervisning i hjälp- eller särskola eller åt annan specialundervisning, exempelvis i klasser för barn med läs- och skrivsvårigheter eller för barn som är svårfostrade, är ingalunda tillfredsställande vare sig i kvalitativt eller kvantitativt hänseende. Utbildningen tillgodoses nödortfigt genom kur-

ser för hjälpskolelärare i Stockholm och Göteborg. Kursen i Stockholm pågår 18 veckor och har 14 deltagare; i Göteborg omfattar utbildningstiden 12 veckor och där utbildas 10 lärare. Alltså har årligen utbildats 24 hjälpklasslärare. Detta bör ses mot bakgrunden av den undersökning, som gjorts av skolöverstyrelsens hjälpskolekonsulent och som redovisas i Aktuellt från skolöverstyrelsen 1955:19. Av denna undersökning framgår, att av de lärare som under läsåret 1954—1955 undervisade i landets ca 1 200 hjälpklasser endast omkring 25 procent hade särskild utbildning för denna betydelsefulla uppgift.

Särskolelärarutbildningen är f. n. uppdelad på i organisatoriskt avseende ganska väsensskilda linjer: en 2-årig vid särskoleseminariet i Stockholm för elever utan föregående lärarutbildning och en kurs på 20 veckor för folk- och småskolelärare. Sammanlagt utbildas 25 lärare varje år, vilket är otillräckligt. Vid särskolorna finnes nämligen läsåret 1954—1955 inrättade 246 tjänster. Av dessa hade endast 167 den specialutbildning, som erfordras för behörighet till fast anställning. Att ett så stort antal lärare saknar behörighet resulterar i täta lärarbyten, vilket framgår av att ej mindre än 65 tjänster av de 246 ledigförklarats under året. Ett sådant förhållande måste mentligt inverka på undervisningens resultat, eftersom dessa barn mer än normala barn är beroende av att under ett flertal år få ha samma lärare.

Nackdelen av den nu differentierade utbildningen av speciallärare och fördelen med en enhetlig sådan har skolöverstyrelsen i sin motivering uttryckt sålunda:

Att den nuvarande utbildningen av speciallärare sker genom en kursverksamhet av provisorisk karaktär medför olägenheter av olika slag, bl. a. vid rekryteringen av föreläsare och handledare. Svårigheter föreligger att förvärva och behålla goda föreläsare och handledare, vilket är till uppenbar nackdel för utbildningens nivå och enhetlighet. Ett specialpedagogiskt seminarium bör kunna vid sig knyta mer fast anställda lärare av god kvalitet, vilket bidrar till att förbättra utbildningen. Inrättas ett dylikt seminarium öppnas även möjligheter att till delvis gemensam utbildning sammanföra blivande speciallärare av olika kategorier. Kontakten mellan dem och det utbyte av synpunkter, som därigenom möjliggöres, synes kunna bli av värde för de blivande lärarna. Även i ekonomiskt hänseende synes en dylik gemensam utbildningsinstitution innebära fördelar. Utbildningstiden blir vidare, vid bifall till överstyrelsens förslag, utökad (två terminer) och särskollärarytbildningen enhetligt organiserad. Överstyrelsen beräknar, att seminariet kan mottaga 60 elever, därav 45 hjälpklasslärare och 15 särskollärare. Detta innebär en fördubbling av antalet utbildade hjälpklasslärare. Enligt överstyrelsens beräkningar kommer en utbildning av 15 särskollärare per år att i fortsättningen tillgodose behovet.

Undervisningen av barn med läs- och skrivsvårigheter kräver ökad uppmärksamhet. Då denna gren av specialundervisningen är jämförelsevis ny, är av naturliga skäl tillgången på utbildade lärare för uppgiften synnerligen begränsad. Det är därför en angelägenhet av största vikt att möta det växande behovet av speciallärare på detta område genom en väl tillrättalagd lärarutbildning.

Även denna utbildning bör enligt överstyrelsens mening knytas till seminariet, under läsåret 1956/57 i form av en 3-veckorskurs, tillgänglig för 30 deltagare.

Liksom tidigare beräknar överstyrelsen även nu, att för såväl dövläro- som blindläroaspiranter viss del av utbildningen skall kunna förläggas till specialpedagogiska seminariet.

Även andra lärarkategorier bör beredas tillfälle att bevista enstaka föreläsningar eller delta i vissa föreläsningsserier. Därigenom skulle en ytterligare förstärkning av utbildningen på här ifrågavarande område kunna ske och seminariets kapacitet rationellt kunna utnyttjas utan att detta skulle medföra extra kostnader.

Vi motionärer delar helt skolöverstyrelsens uppfattning i dessa frågor.

På grund av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen ville uttala sig för att ett statens socialpedagogiska seminarium skall inrättas och att Kungl. Maj:t förelägger 1957 års riksdag förslag i ärendet.

Stockholm den 25 januari 1956

*Anna Sjöström-
Bengtsson*

Johan Sunne

L. Franzon

Nils Theodor Larsson

Dagmar Ranmark
